

Amateurs

Un dels plaers d'aquesta vida és escoltar un professional parlant del seu ofici. A la casa on em van criar, mon pare es passava les menjades parlant de mobles. Ho sabia tot: quina fusta és millor per a cadascun, com engalzar les peces. Encara guardava un alè de quan, abans que tot es mecanitzés, l'ebenisteria era una forma artesana: un duel entre l'habilitat i la matèria. I l'objectiu era fer mobles ben fets, amb una utilitat concreta, que duressin. En aquells temps, els meus pares també van decidir matricular-me en una de les dues escoles de música del poble. Allà, a banda d'estudiar llenguatge musical, vaig estavellar-me contra les classes de violí i vaig acabar cantant a la coral. A dues, de fet: la del meu poble i, més tard, la de la Universitat Autònoma de Barcelona. També tocava la dolçaina, i vaig arribar a cobrar per fer-ho. És per això últim que, per alguna banda, hi diu que he fet de músic: tinc la teoria que, en qüestions artístiques, hom no és "músic" o "poeta" fins que no apareix algú altre que li paga per ser-ho. És una teoria segurament falsa però que ajuda a no fer gaire el ridícul.

A la coral, la música que hi fèiem no era, potser, gran cosa: un esforç voluntariós i sense pretensions per aixecar quelcom que no ofengués gaire. Si tota la saviesa artesana del meu pare estava al servei d'un objectiu molt concret, la satisfacció del client que paga, amb la música hi guanyàvem més nosaltres que el públic. No vull dir que aquest sortís fastiguejat: parents, amics i passavolants ens escoltaven amb bona voluntat, per passar l'estona. Nosaltres vivíem l'experiència de fer un concert, els nervis de l'assaig general, el goig de l'última nota. Hi apreníem a treballar en equip, hi distrèiem d'una manera digna el temps lliure, viatjàvem (a les corals, tot sigui dit, s'hi lliga molt). I descobríem què és la música: una disciplina sense fi. Per això, finalment, no vaig ser músic. Recordo haver cantat el *Magnificat* en Re Major de Bach, la *Passió segons Sant Mateu*; haver-me abocat a aquests remolins sonors. Cal entrenar-se incansablement encadenant escales i arpegis, fer una gimnàstica diària, i ingrata, que és només l'avantsala del treball veritable: el de captar els més subtils matisos d'una cadència, mesurar la força d'un crescendo, conduir la correntia d'una fuga o donar la intensitat adequada a un gir melòdic. Esdevenir el filtre invisible entre el compositor i el públic. És una matemàtica de l'emoció que es troba a les antípodes d'allò que Riba anomenava l'esperit de l'espontani, del discontinuat, de l'instintiu. Fent música vaig descobrir que la vida és massa breu per a un art que és infinit, i llavors vaig deixar la música.

Temps després, a una festa en un pis d'estudiants, vaig conèixer un noi ros, molt garlador. Era poeta, va dir, i muntava recitals de poesia en un bar al costat del MACBA. La setmana següent hi vaig acudir, i a poc a poc vaig acostumar-me a anar-hi cada dimecres. En aquella època, certs detalls de l'Horignal eren molt diferents de com són ara: no s'havia obert la sala de dins (que tants disgustos burocràtics va donar més tard) i els actes tenien lloc al menjador. Per això mateix, quan el poeta acabava de recitar tenia lloc un complicat moviment de taules i cadires: part del públic marxava, una altra es

quedava a sopar, tot ajuntant taules vora el poeta, que el tenia pagat (i suposo que encara és així). El sopar podia allargar-se a l'Almirall, just a la vora, i acabar algun cop (no sabia dir si molt tard o molt d'hora) en un bar que el noi ros i xerraire, Josep Pedrals, anomenava "101", tot i que al cartell hi deia Tam'Rigat, i que ja no existeix. La història de l'Horignal és també la història de com la legislació ha limitat aquestes vesprades fent tancar tots els locals a les tres, i de com, tot pel bé de la nostra salut, la normativa sobre tabac ha creat una dificultat suplementària als soferts recitaires: han de ser més interessants que les ganes de fumar. Aquells sopars van acabar-se (o van mutar) en obrir la nova sala, el 2004 o el 2005; des d'aleshores, en acabar el recital hom es dispersa, si vol, pels restaurants propers. Al capdavall, el canvi ha estat un èxit: però jo, la veritat, enyoro aquelles taulades inicials.

Va ser allà que, després d'uns anys escrivint per a mi, vaig començar a tractar poetes. I de fet l'Horignal ha esdevingut un bon observatori de la poesia dels últims deu anys: per allà hi ha passat tot *Cristo*. De molt diverses maneres. Hi ha hagut gent que hi venia només a recitar, i gent que venia a veure només un determinat poeta (Andreu Subirats o Carles Hac Mor, per exemple, tenen un públic propi, fidel, que apareix quan reciten ells). Hi ha habituals de pedra picada que hi han anat cada dimecres, fos quin fos (fos el que fos) el recital. Pedrals i Ferran Garcia, els organitzadors, una vegada van arribar a la conclusió que el més habitual d'aquests habituals (curiosament no poeta, fins que no es demostrï el contrari) és el gran medievalista Stefano M. Cingolani. Entre ambdós extrems hi ha tots els Lucien de Rubempré (i algun Vautrin) que començaven a venir, hi coneixien algú, feien un parell de contactes i ja no tornaven mai més. El país és tan petit que en deu anys pots arribar a conèixer-ne no només tots els poetes sinó bona part del seu públic. Però sobretot, ben aviat vaig adonar-me que aquell ambient era molt semblant als aplecs de corals. Tot i que no s'hi lligava tant.

La gent, un cop acaba d'estudiar (aquella bella època durant la qual tens tot el temps del món i pots dedicar-lo a aixecar les més excelsos teories), entra en un darwinisme que, poc a poc, va imposant-se. En poesia, és devastador. Perquè un cop acabada la vida d'estudiant, a mesura que vas embolicant-te en feinetes o feinasses, en ritus d'aparellament i procreació, allò que els de dretes anomenen "la realitat" t'assetja. Et devora les hores. I poca gent aconsegueix muntar-s'ho (per dir-ho vulgarment) per donar-li a l'art tota la vida que aquest exigeix, tot l'espai mental que demana. Passats deu anys, però, si em demano per quin dels poetes que he vist a l'Horignal pagaria una entrada per tornar a veure'ls, el balanç és ben minso. La major part dels qui ens presentem allà com a poetes som encara més amateurs que els cantaires de coral (que al cap i a la fi sempre compten amb un director que els lliga curts), amb l'agreujant que no som intèrprets de l'obra d'altri, sinó de demiürgs de quelcom que potser no supera l'urc individual ni una obsolescència no programada. Pocs pugem a recitar sabent-nos el poema de memòria, amb les mans lliures, coneixent-ne les inflexions, havent estudiat la manera de dir-lo. O bé (si admetem el clixé dels bons poetes que no saben recitar i dels bons rapsodes que no saben escriure), no ens hem plantejat quina necessitat té el públic de sentir les nostres cabòries, no hem pensat on ha de començar i acabar un vers (problema per al qual la mètrica no és més que una solució provisòria). Ni tan sols ens

hem demanat què escriuen els altres poetes; pot semblar mentida, però encara existeix una certa quantitat de gent que creu en l'originalitat aixecada sobre la ignorància dels precedents.

I tanmateix, tampoc voldria semblar ara un d'aquells exquisits que, pel fet de citar el pròleg d'una traducció de Valéry, se somien qualificats per desqualificar en pes aquesta opció (fins i tot quan la practica un Andrés Sánchez Robayna; traductor, per cert, justament de Valéry). Perquè, igual que mon pare comprava catàlegs de mobles per veure nous dissenys, jo anava a l'Horignal a veure què fan els altres. No em sap greu haver assistit a recitals mediocres: sempre hi havia una imatge, un suggeriment, la bellesa d'un gest, un tremolor de veu que delata una vacil·lació, detalls que m'ensenyaven alguna cosa. És certament un motiu dèbil, limitat als qui escrivim. Espai mental, he escrit abans. I tanmateix, crec fermament que guanyar-se la vida fent poesia no és la solució. Acabes tancat en un univers fals, autoreferencial. Tot és més complex; en el fons, una qüestió aporètica, irresoluble. Fer poemes no és fer mobles. Perquè l'art demana tota la vida, però també exigeix llibertat. Exigeix situar-se en una esfera autònoma, que no existeix per a les subvencions públiques ni tampoc —tenint en compte quina és la qualitat dels llibres més venuts— existeix per al públic majoritari. Mon pare feia els armaris que li manaven; les corals, els grups dolçainers, els poetastres de l'Horignal, malgirben allò que els dona la gana, sense demanar comptes a ningú. A fons perdut. Té, també, la seva gràcia. Perquè tot plegat és un dels fets més curiosos d'aquesta vida, un dels seus fenòmens més extravagants: tot i que la poesia, des del punt de vista de "la realitat", és impossible, malgrat això, la poesia existeix. Us ho juro.

Jo l'he vista.

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

Joan Todó

Nascut a La Sénia el 1977. Ha publicat els reculls de poemes *los fòssils (al ras)* i *El fàstic que us cega*, així com el recull de relats *A butxacades* i la novel·la *L'horitzó primer*.

